

המספר נשאר על היד

סמדר יערון, אחת ממייסדות קבוצת התיאטרון של עכו, הלכה
והחוק מאד עם ההצגה "ארבייט מאכט פריי". היא רותה עד כדי
אנורקסיה וחרטה מספר של ניצול שואה על היד. השבוע יקרין
הערוץ הראשון את סרטו של אשר טללים על ההצגה. שרית
פוקס שוחחה עם יערון בניסיון להבין מה מריץ אותה

חמש שנים עברו ורק שבוע שעבר הורמן לי לשאול את
סמדר יערון מעיין על חשיפת הגוף שלה ב"ארבייט מאכט
פריי". כאחת התמונות, יערון, המולמנית, החביאה להם במ
קום שנחשב לאזור הבושה. מאוחר יותר הוציאה אותו משם,
כדי לאכול אותו. הצופים היו קרובים אליה מרחק נגיעה
ונשימה. צופים נאורים אמרו זה לזה שזה מה שיש לצפות
משחקנית טוטאלית כמותה. שהיא מתאחדת עם התפקיד.
נשיות ובושה לא היו רלוונטיות לכאורה. נושא האקסהיביצ
יונים לא עלה, לפחות על פני השטח, מרוב נאורות. ועם
זאת, לאחר שעסקתי בהרחבה במשמעויות של יצירתו החד
פעמית של המרכז התיאטרוני עכו, ואחרי שכוליית את כל
ההתפעמויות מהאורגיה השטנית, הגאונית, של "ארבייט"
חורתי לעניין הלא גמור של יערון.

היא שחקנית ענקית שמוכירה את גולייטה מסינה: ליצי
נית, פגיעה. שחקנית מתמסרת שהאינטימיות שלה חשופה,
פומבית. גם האחרים נראו כמשקיעים בהפקה את כל תאי
הגוף והמוח: מוני יוסף, חאלד אבו עלי, שלא לדבר על דודי
מעיון, מקים הקבוצה והיוצר המוביל של "ארבייט". ואיכש
הו, יערון נתנה קצת יותר, שלא כטובת עצמה. קצת יותר
מדי בעצם. היא עוללה רע לגוף שלה במהלך ההצגה. תלתה
אותו במהופך, היכתה בו במקל, תחבה לתוכו הפצים. היא
המחיקה את השנאה העצמית הישראלית, את המאובכים
היהודי, כמו שההפקה כולה עשתה, אבל אצלה נראתה השנ
אה העצמית אמיתית, התומית. היה ברור גם שדודי מעיון,
הבמאי, הבעל, הוא שמוביל אותה בביטחון אל ביטול האינ
טימיות הארסית ביניהם בתוך קהל.

במהלך העבודה על ההצגה הלכה יערון, אשה שגובהה
1.75 מ', ורוחה. כמעט נעלמה. הפכה אימית. אחר כך
קעקעה את הורעו במספר של מחנה ריכוז. המספר היה תא
רך מותו של אבא שלה, קרול גרינוולד. מי שראה את יערון
מגלמת את רמותו של אביה בהפקה הקודמת של המרכז
לתיאטרון, ו"כרונות דור שני בעכו", יודע שלאביה שמד
נתייה תפקיד מרכזי. הוא נפטר בישראל מסוכרת, תוך התע
וורת ופגיעה באיברים הפנימיים, כשהיה קצת יותר מבן 40.
ב"כרונות" היא ביטאה ודורות עם גיסתו ויטורי אשמה
שלא היתה איתו מספיק. אביה היה יהודי סלובקי שניצל
מהשמדה. הורד כרנע האחרון מהרכבת על ידי הוריה שלו.
הם התחבאו שמונה חודשים מתחת לריר חוירים. אמרו לילד
שהמשפחה תחזור מטיול, ואף פעם לא דיברו על זה יותר.
אוהדים של יערון בתל אביב אמרו אחרי הקעקוע שזו
כבר לא התמסרות אלא התאבדות. כשהתברר שהיא נוסעת
להודו ורואה באיש מורה, נדמה היה שהיא הולכת לאיבוד
בתוך טריפ חדש. הודי במקום נאצי. והכל, ככה, מנקודת
הצפייה תל אביבית. לא היו מספיק נתונים על מידת השינוי
שחל בה. לפני כשנה נפרדו דודי ומרי מעיון, וזו טוטאל
של תיאטרון טוטאלי. עובדים יחד אבל לא חיים יחד. דודי
ומרי, שמות שנעים היה להגות ביהד, היו אחד מאותם זוגות
ייצוגיים שהפרידה שלהם היא יותר מריכוזית. כי הנישואין
שלהם הצטיירו מרחוק כנאות נפש.

בשבת הקרובה תחל בערוץ הראשון הקרנה (בשני חלקים)
של הסרט "אל תגיעו לי בשואה", הסרט של אשר טללים
בעקבות המפגש שלו עם אנשי הקבוצה העכוית, ההצגה,
הנסיעה עם ההצגה לגרמניה. הסרט הוא אמירה אישית של
טללים על אמנות, על זיכרון, על השואה, על פולחן זכרון
השואה, וגם על הזוגיות של סמדר ודודי מעיון. סמדר יערון
מעיון היא כמעט גיבורת הסרט. היא האנימה, היסוד הנשי
של טללים.

נסעתי לעכו ונפשתי את יערון מלמדת ריקודים מקוד
שים. ריקודים שחוברו לדבריה על ידי כוהנים וכוהנות במז
רח הרחוק. המטרה אינה אסתטית. זוהי עבודה רוחנית, כדי
להתקשר למשהו גבוה יותר. היא למדה את מילון התנועות
בפונה, העיר שבה נלמדה התורה של אושו. שעון מטוטלת
מונטוני ליווה את הריקודים. ריקוד איטי, שליו, מופנם. אף
רקודית או ריקוד יפהפיים לא היו בחור. כלומר, לא כמובן
הסינטי. הם היו יפים בכיטוי האישי שלהם. הם לא נראו
עסוקים בכלל בנוף או במראה.

לפני 11 שנים הגיעה סמדר לעכו בעקבות דודי מעיון
שבו פגשה בחוג לתיאטרון באוניברסיטת תל אביב. היא
נראתה אחרת. הוכרתי לה:
היה לך מראה דובשנתי עם שפתיים אדומות וארטיטיות
מוחצנות.

"דובשנתי? מעניין, כבר שכחתי. זה נכון."
- עוד לא היית אז שחקנית באוניברסיטת תל אביב. המני
היו.

"לא למדתי משחק. למדתי תיאטרון קהילתי. הכל התפתח
כאן."
- כמה פעמים כבר היית מוזלמנית ביארבייט?
"אני חושבת שמאות פעמים."
- זה לא נמאס אף פעם?

אמנותית זה יוצא בעוצמות מוגברות.
- אני יוצאה לשאול אותך על היחס לגוף שלך. זה די
ברור שאת עושה לגוף דברים. היחס לגוף הוא סיפור
החיים שלך.

"זה מאוד נכון. גרוטובסקי אמר: הגוף לא זוכר. הגוף הוא
זיכרון שקם לתחייה. כשהייתי נערה ציירתי המון מוזלמנים.
לא דיברו על זה, אבל ידעתי שהמשפחה של אבא נספתה.
בגיל מאוחר יותר רציתי להביא מרפא באמצעות מגע, בנוף
שלי, בנוף של אחרים. למדתי פנטומימה, פלדנקרייז, יוגה.
כל מה שהיה אז. לקחתי קורס במס' רפואי. למדתי אצל
מעסה של שחקני כדורגל. עברתי עם קשישים, עיוורים,
טעוני טיפוח. עשינו דרמה יוצרת. השינוי חל כשהכרתי את
דודי."

- ב"כרונות דור שני" היית גוף של גבר חולה. נטויות
מיניות.

"הייתי הגבר שכי. זה מאוד מיני. זה לא סתר נשיות.
להפך, זה חזק. אבל אחר כך, כשהתאהבתי ברוון, ביטלתי
את הנשיות שלי. זה קרה בזמן החזרות על 'ארבייט'. רציתי
לא להדוק אף פעם, כי אם אני רואה אני נערה, לא אשה,
ואני נצחית. לכאורה, רציתי להיות מוזלמנית כביכול העבר
דה. גם וברטר דה-נרדו תפח למען תפקיד. וכעת היה לו גמול
אישי בזה. כל שחקן שעושה שינוי פיזי עובר תהליך אישי.
רציתי להראות שלד. בחזרות הבאתי פירורי אוכל, עיבשתי
אותו ואכלתי. להרגיש איך זה היה. כולנו אכלנו מזה. שעות
היינו סגורים בחדר בחזרות. עשינו פיפי ברליים. כל שחקן

"זה מעניין כי אני עוברת עם זה תהליכים. במשך הזמן
הננתי שאני מתייחסת ל'ארבייט' כאל הרבר הקבוע, כמו
השמש שזורחת כל יום. ואני באה בכל פעם אל הקבוע הזה
עם מה שאני אותו שוב. דרך 'ארבייט' אני יכולה לראות
שינויים שאני עוברת. למשל, בשנה הראשונה היה שם הרבה
מאוד כאב, כעס, לפעמים עינוי עצמי. היום יש שם משהו
קליל, יש איוון, יש שמחה, יש שמחה, במקביל לתהליך
שאי עוברת בחיים. ההצגה עזרה לי להגיע לזה."
- זה נשמע משונה. "ארבייט" המורבידית עזרה לך
להגיע לשמחת חיים?

"בגלל ההשתקעות בינו, בחומרים האפיליים, חל תהליך
התנקות, מיצוי הצורך בהתעסקות במוות, חולי, יאוש, עני
שה עצמית. אנשים שיוצאים מההיגיון של 'ארבייט', אומ
רים שהם מרגישים אופטימיות. זה נמצא שם. אני לא חווית
את זה ככה הרבה זמן. בהתלה הייתי מכה את עצמי באמת
עם המקל, ותולה את עצמי הפוך, וממש מתעללת בעצמי.
רציתי לברוק את היכולת שלי לשאת כאב. היום אני לא
רוצה יותר. אני לא תולה את עצמי ולא מכה. אני כבר לא
נפצעת. פעם נפצעתי המון, חטפתי מכות כאילו במקרה
בתוך מירוצ מכשולים, כבונקר הצפוף. אין חבלות מקריות.
עובדה שזה כבר לא קורה בשנה האחרונה."

- למה עוללת את זה לעצמך?
"זה משהו שכולנו עושים לעצמנו, ענישה עצמית. לא? זה
קשר במידה רבה לטרמינולוגיה של ילדותי. חטא ועונש.
אין לי מנופול על זה. אבל אולי בכלל שאני עושה עבודה